

Þriðjudaginn 16. maí 1989.

Nr. 100/1988. **Hreppsnefnd Súðavíkurhrepps
f.h. hreppsins**

(Viðar Már Matthíasson hrl.)

gegn

**Hraðfrystihúsinu Frosta hf. og
Togi hf.**

(Hróbjartur Jónatansson hdl.)

og gagnsakir.

Hlutafélög.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Guðmundur Jónsson, Guðrún Erlendsdóttir, Haraldur Henrysson og Hrafn Bragason og Gunnar M. Guðmundsson hæstaréttarlögmaður.

Aðaláfrýjandi skaut máli þessu til Hæstaréttar með stefnu 14. apríl 1988. Í gagnsök krefst hann þess, að frávisunarkröfu gagnáfrýjenda verði hrundið, en í aðalsök gerir hann eftirfarandi dómkröfur: „á hendur stefnda Hraðfrystihúsinu Frosta hf., að ákvörðun stjórnarfundar í hlutafélaginu frá 1. maí 1987 um að selja stefnda Togi hf. 41,42% hlutafjár (4.142 hluti) í félaginu verði dæmd ógild, svo og að kaupsamningur um hlutafé þetta, sem stefndu gerðu, verði dæmdur ógildur frá 1. maí 1987. Stefnda Togi hf. er stefnt til að þola dóm um ógildingu ofangreindrar ákvörðunar og kaupsamningsins“. Þá krefst aðaláfrýjandi málskostnaðar í aðalsök og gagnsök úr hendi beggja stefndu in solidum í héraði og fyrir Hæstarétti.

Gagnáfrýjendur skutu málinu til Hæstaréttar með stefnum 30. maí 1988. Þeir gera þær kröfur í gagnsök, að málinu verði vísað frá héraðsdómi og aðaláfrýjanda verði gert að greiða sér málskostnað fyrir héraðsdómi og Hæstarétti, en í aðalsök krefjast þeir staðfestingar hins áfrýjaða dóms og málskostnaðar úr hendi aðaláfrýjanda fyrir Hæstarétti.

Fyrir Hæstarétt hafa verið lagðar 18 réttarfarstilkynningar um áfrýjun máls þessa til hluthafa í Hraðfrystihúsinu Frosta hf. ásamt jafnmörgum birtingarvottorðum.

Gagnáfrýjendur styðja frávísunarkröfu sína þeim rökum, að kröfugerð aðaláfrýjanda sé á þann veg, að óheimilt sé að reka kröfurnar í einu og sama málinu, þar sem þær séu hvorki samrættar né samkynja. Einnig sé aðaláfrýjanda óheimilt að sækja þá saman í einu máli, þar sem ekkert réttarsamband sé milli aðaláfrýjanda og gagnáfrýjanda Togs hf. Sé þetta andstætt 70. gr. og 47. gr. laga nr. 85/1936, um meðferð einkamála í héraði, og beri því að vísa málinu frá héraðsdómi. Þá benda gagnáfrýjendur á, að 1. mgr. 79. gr. laga nr. 32/1978, um hlutafélög, heimili ekki samlagsaðild í máli þessu. Enn fremur hafi aðaláfrýjanda verið skylt að leggja málið fyrst fyrir hluthafafund, áður en leitað var til dómstóla, og beri því að vísa málinu frá samkvæmt 66. gr. laga nr. 85/1936. Loks er frávísunarkrafan á því reist, að málatilbúnaður aðaláfrýjanda sé með þeim hætti, að andstætt sé 67. gr. laga nr. 85/1936. Aðaláfrýjandi geri ekki kröfu um nein réttindi sér til handa og því sé í raun verið að leita álits dómstóla um lögfræðileg efni. Gagnáfrýjendur höfðu uppi frávísunarkröfu byggða á sömu röksemdum fyrir héraðsdómi, en þeirri kröfu var hrundið með úrskurði 14. október 1987.

Rök aðaláfrýjanda fyrir því, að frávísunarkröfu gagnáfrýjenda verði hrundið, eru þau, að eins og aðild í héraðsdómi var háttað hefðu gagnáfrýjendur átt að áfrýja sameiginlega, þ.e. í einu gagnsakarmáli, og þar sem það var ekki gert, beri að vísa gagnsökinni sjálfkrafa frá dómi samkvæmt 47. gr. laga nr. 85/1936. Á þetta verður ekki fallist.

Þá telur aðaláfrýjandi, að gagnáfrýjunarstefnurnar fullnægi ekki skilyrðum 2. mgr. 34. gr. laga nr. 75/1973, um Hæstarétt Íslands, þar sem úrskurðarorð frávísunarúrskurðar héraðsdómara 14. október 1987 voru ekki tekin upp í stefnurnar.

Gagnáfrýjendur áfrýjuðu ekki framangreindum úrskurði héraðsdómara, er þeir gagnáfrýjuðu héraðsdómi. Frávísunarkrafa þeirra er samkvæmt framangreindu reist á ástæðum, sem sjálfkrafa leiða til frávísunar málsins, ef réttar eru. Koma þær því eigi að síður til álita hér fyrir dómi.

Í máli þessu gerir aðaláfrýjandi tvær ógildingarkröfur, sem báðar eru sprottnar af ákvörðun gagnáfrýjanda Frosta hf. um að selja

hlutabréf í félaginu og þeim lögskiptum, sem fram fóru milli gagnáfrýjenda í því sambandi. Kröfur aðaláfrýjanda á hendur báðum gagnáfrýjendum eru í raun sprottnar af sömu atvikum. Því verður að telja, að aðaláfrýjanda sé heimilt að sækja umræddar kröfur á hendur gagnáfrýjendum í sama máli samkvæmt 1. mgr. 70. gr. og 1. mgr. 47. gr. laga nr. 85/1936.

Skýra heimild þarf til þess að draga mál undan lögsögu dómstóla. Þótt hluthafafundur fari með æðsta vald í málefnum hlutafélags samkvæmt 1. mgr. 63. gr. laga nr. 32/1978, eru engin ákvæði í þeim lögum, sem kveða á um það, að hluthafar þurfi að skjóta máli fyrst til hluthafafundar áður en þeir leita til dómstóla. Leiðir 66. gr. laga nr. 85/1936 því ekki til frávísunar málsins.

Þótt aðaláfrýjandi geri ekki í máli þessu kröfu um réttindi sér til handa, þykja kröfur hans ekki því marki brenndar að vísa beri þeim frá dómi vegna ákvæða 67. gr. laga nr. 85/1936.

II.

Eins og lýst er í hinum áfrýjaða dómi, var svo komið í október 1986, að aðaláfrýjandi átti 42,57% hlutafjár í Frosta hf., og var öðrum hluthöfum ekki til að dreifa. Hvíldi því sú lagaskylda á félaginu samkvæmt 46. gr. laga nr. 32/1978 að hlutast til um sölu hlutabréfa. Á hluthafafundi í félaginu 15. desember 1986 voru samþykktar nýjar samþykktir fyrir Frosta hf., þar sem hlutafé var aukið með útgáfu jöfnunarhlutabréfa úr 1.010,00 krónum í 50 milljónir króna og kveðið svo á um, að atvinnureksturinn skyldi bundinn við Súðavíkurhrepp.

Aðaláfrýjandi setti ekki þau skilyrði fyrir höfnun forkaupsréttar síns, að eingöngu mætti selja hlutabréfin einstaklingum, og ekkert ákvæði er í samþykktum Frosta hf. né í hlutafélagalögum, sem stendur því í vegi, að stofnað sé hlutafélag um eignarhald á hlutabréfum í félaginu. Þá er ekki í ljós leitt, að öðrum hafi verið til að dreifa sem kaupendum að hlutabréfunum. Þegar litið er til aðdraganda hlutabréfasölnunnar og þess yfirlýsta tilgangs að halda hlutafénu innan byggðarlagsins svo og annarra atvika máls þessa, þá verður ekki talið að sýnt hafi verið fram á, að það brjóti í bága við hagsmuni gagnáfrýjanda Frosta hf., þótt tveir stjórnarmanna Togs hf. hafi jafnframt verið stjórnarmenn í Frosta hf., enda liggur ekki annað fyrir en að kaupverð og greiðslukjör hlutabréfanna hafi

verið sambærileg og við innlausn gagnáfrýjanda Frosta hf. á þeim árið 1986, og kaupverðið var hið sama og almennt var boðið í bréfinu 16. janúar 1987.

Samkvæmt framansögðu og að öðru leyti með vísan til forsendna hins áfrýjaða dóms ber að staðfesta hann og sýkna gagnáfrýjendur af öllum kröfum aðaláfrýjanda.

Rétt þykir, að aðaláfrýjandi greiði gagnáfrýjendum, hvorum um sig, málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti, sem þykir hæfilegur 250.000,00 krónur, samtals 500.000,00 krónur.

D ó m s o r ð:

Gagnáfrýjendur, Hraðfrystihúsið Frosti hf. og Tog hf., skulu vera sýknir af öllum kröfum aðaláfrýjanda, hreppsnefndar Súðavíkurhrepps f.h. hreppsins.

Aðaláfrýjandi greiði gagnáfrýjanda Hraðfrystihúsinu Frosta hf. 250.000,00 krónur og gagnáfrýjanda Togi hf. 250.000,00 krónur í málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti að viðlagðri aðför að lögum.

Dómur aukadómbings Ísafjarðarsýslu 14. mars 1988.

Mál þetta, sem dómtekið var að loknum aðalflutningi 26.-27. febrúar 1988, höfðaði stefnandi, hreppsnefnd Súðavíkurhrepps vegna hreppsins, nnr. 8537-5164, Súðavík í Norður-Ísafjarðarsýslu, gegn Auðuni Karlssyni stjórnarformanni, nnr. 0859-2357, Nesvegi 5 í Súðavík, f.h. Hraðfrystihússins Frosta hf. í Súðavík, nnr. 2505-3087, og Jóhanni Símonarsyni stjórnarformanni, nnr. 4993-1123, Sætúni 1 á Ísafirði, f.h. Togs hf. í Súðavík, nnr. 9346-8902, með stefnu, út gefinni 24. júní 1987. Stefna var ekki birt hinum stefndu, en við þingfestingu 25. júní 1987 var mætt fyrir þeirra hönd og samþykkt fyrirtækt málsins án stefnubirtingar. Þá var hluthöfum í stefnda Frosta hf. samkvæmt fram lagðri, en ódagsettri hluthafaskrá tilkynnt um þessa málsókn með réttarfarstilkynningu samkvæmt 52. gr. laga nr. 85/1936, en engar kröfur eru gerðar á hendur þeim.

Dómkröfur stefnanda á hendur stefnda Frosta hf. eru þær, að ákvörðun stjórnarfundar í hlutafélaginu frá 1. maí 1987 um að selja stefnda Togi hf. 41,42% hlutafjár (4.142 hluti) í félaginu verði dæmd ógild, svo og að kaupsamningur um hlutafé þetta, sem stefndu gerðu, verði dæmdur ógildur frá 1. maí 1987. Stefnda Togi hf. er stefnt til að þola dóm um ógildingu

framangreindrar ákvörðunar og kaupsamnings. Þá er þess krafist að stefndu verði dæmdir in solidum til þess að greiða stefnanda málskostnað samkvæmt gjaldskrá Lögmannafélags Íslands.

Dómkröfur stefndu eru þær aðallega að máli þessu verði vísað frá dómi og stefnanda gert að greiða þeim hæfilegan málskostnað að mati dómsins. Til vara krefjast stefndu þess, að þeir verði sýknaðir af öllum kröfum stefnanda og honum gert að greiða þeim hæfilegan málskostnað að mati dómsins.

Hinn 30. september 1987 fór fram munnlegur flutningur um frávísunarkröfur beggja stefndu. Þeim var hrundið með úrskurði 14. október 1987. Hinn reglulegi héraðsdómari sat þá einn í dómi, en hann hefur síðan kvatt sér meðdómendur.

Málavextir:

Súðavíkurhreppur eignaðist á árinu 1958 meira en 60% af hlutafé í stefnda Frosta hf. sem rekur fiskverkun og rækjuvinnslu í Súðavík í Norður-Ísafjarðarsýslu. Stefndi Frosti hf. er meirihlutaeigandi í tveimur öðrum hlutafélögum, annars vegar Álftfirðingi hf., þar sem eignarhluti stefnda Frosta hf. er u.þ.b. 70%, en Álftfirðingur hf. á m.a. skuttogarann Bessa, ÍS 410. Hins vegar á stefndi Frosti hf. einnig meiri hluta hlutafjár í Þorgrími hf., en tilgangur þess félags er samkvæmt samþykktum m.a. að stunda útgerð og fiskvinnslu. Súðavíkurhreppur ráðstafaði hluta af hlutafé sínu í stefnda Frosta hf., en fyrri hluta árs 1986 mun hlutafjáreign í stefnda Frosta hf. hafa skipst með eftirfarandi hætti:

Frosti hf. (eigið hlutafé)	kr.	90,00	þ.e.	8,91%	18 hlutir
Kristján Sveinbjörnsson	kr.	120,00	þ.e.	11,88%	24 hlutir
Ólafur Gíslason	kr.	5,00	þ.e.	0,49%	1 hlutur
Börkur Ákason o.fl.	kr.	365,00	þ.e.	36,13%	73 hlutir
Súðavíkurhreppur	kr.	430,00	þ.e.	42,57%	86 hlutir
	kr.	1.010,00		99,98%	202 hlutir

Á aðalfundi félagsins 5. ágúst 1986 voru eftirtaldir aðilar kosnir í stjórn: Auðunn Karlsson, Nesvegi 5, Súðavík, formaður. Hann var þá oddviti Súðavíkurhrepps.

Steinn Kjartansson, Túngötu 9, Súðavík. Hann var þá sveitarstjóri Súðavíkurhrepps.

Jónatan I. Ásgeirsson, Nesvegi 3, Súðavík.

Skömmu áður eða hinn 5. júlí 1986 hafði stefndi Frosti hf. keypt hlutafjáreign Barkar Ákasonar o.fl., að nafnverði kr. 365,00, fyrir kr. 52.350.000,00, en þar af voru kr. 15.000.000,00 greiddar með undirskrift kaupsamnings tilgreindan dag. Auk þess skyldu kr. 10.000.000,00 greiðast

í peningum fram til 1. júlí 1988. Eftirstöðvar voru greiddar með verðtryggðu skuldabréfi, er bar 2% vexti og átti að greiða upp á sjö árum. Börkur Ákason, sem verið hafði framkvæmdastjóri stefnda Frosta hf. um langt skeið, lét af þeim starfa 1. október 1986, og við tók Ingimar Halldórson, Kjarrholti 6, Ísafirði.

Hinn 24. október 1986 leysti félagið einnig til sín hlutabréf Kristjáns Sveinbjörnssonar og Ólafs Gíslasonar í félaginu. Þá var staðan sú að Súðavíkurhreppur átti 42,57% hlutafjár í félaginu, en öðrum hluthöfum var ekki til að dreifa. Félagið átti sjálft afgang hlutafjárins.

Pegar hér var komið sögu, stóð stefnandi uppi með öll virk atkvæði í félaginu. Sú lagaskylda hvíldi á félaginu samkvæmt 46. gr. laga nr. 32/1978, um hlutafélög, að hlutast til um sölu hlutabréfanna að ákveðnu marki innan lögmæltra tímamarka, þ.e. þriggja mánaða, sbr. og ákvæði 17. og 114. gr. um lágmarksfjölda hluthafa.

Í fundargerðabók vegna fundar í stjórn félagsins 19. október 1986 er bókað svo:

„2. önnur mál.

Stjórnin samþykkir að bjóða hluthöfum forkaupsrétt í hlutfalli við hlutafjáreign sína, sbr. 7. gr. samþykktar.“

Á hluthafafundi í félaginu 15. desember 1986 voru samþykktar nýjar samþykktir fyrir Frosta hf., þar sem hlutafé félagsins var aukið í kr. 50.000.000,00. Í 6. mgr. 7. gr. þessara samþykktar kemur fram að hversu hátt hlutafé sem hver einstakur hluthafi í félaginu kunni að eignast, geti hann aldrei öðlast hærra hlutfall af virku atkvæðamagni í félaginu en 48% — fjórtíu og átta af hundraði. Aðrar meginbreytingar, sem gerðar voru á samþykktum fyrirtækisins þennan dag, voru þær, að atvinnureksturinn skyldi nú bundinn við Súðavíkurhrepp (2. gr.) og hreppsnefnd Súðavíkurhrepps skyldi jafnan hafa rétt til að tilnefna einn mann í stjórn og einn til vara, meðan hreppurinn ætti ekki minna en 11% af hlutafé félagsins, enda notaði hann þá ekki atkvæðamagn sitt í félaginu við stjórnarkjör að öðru leyti (15. gr.). Þá var kveðið svo á að ákvæðum samþykktanna um tilgang félagsins, sbr. 2. gr., um efri mörk atkvæðisréttar hvers einstaks hluthafa, sbr. 6. mgr. 7. gr., en að öðru leyti um atkvæðisrétt hluthafa og jafnrétti sín á milli, sbr. þó 15. gr., að því er varðar tilnefningarrétt Súðavíkurhrepps í stjórnarkjöri, yrði ekki breytt nema með samþykki 9/10 hluta atkvæða allra hluthafa (25. gr.). Loks var ákvæði þess efnis að til þess að slíta félaginu eða sameina það öðru félagi þyrfti samþykki 9/10 hluta atkvæða alls atkvæðisbærs hlutafjár (26. gr.) í stað $\frac{2}{3}$ hluta áður.

Súðavíkurhreppi var með bréfi 20. október 1986 boðið að neyta forkaupsréttar að hlutafé í félaginu, án þess að nokkur kaupandi væri að hlutafé þessu á þeim tíma. Málið var nokkrum sinnum til meðferðar í

hreppsnefnd og urðu um það deilur. Á 24. fundi hreppsnefndar Súðavíkurhrepps, sem haldinn var 15. desember 1986, var bókað eftirfarandi: „Hreppsnefnd ræddi um forkaupsréttarboð stjórnar Frosta hf. Hreppsnefnd var sammála um að hafna forkaupsréttinum í Frosta hf.“

Á fundi í stjórn Frosta hf. sama dag var lagt fram bréf um það frá stefnanda, að hann hafnaði forkaupsrétti á hlutabréfum í félaginu. Jafnframt var bókað: „Stjórnin samþykkti að bjóða öllum starfsmönnum fyrirtækisins ásamt starfsmönnum Álftfirðings hf. svo og öllum öðrum íbúum Súðavíkurhrepps til kaups hlutabréf í Frosta hf. á þreföldu nafnverði.“ Ekki var nánar bókað um fyrirhuguð greiðslukjör. Framkvæmdastjóri fyrirtækisins sendi framangreindum aðilum eftirfarandi bréf um þetta efni 16. janúar 1987:

„Stjórn Frosta hf. hefur ákveðið að bjóða öllu starfsfólki fyrirtækisins, starfsfólki Álftfirðings hf. og íbúum Súðavíkurhrepps að kaupa hlutabréf í Frosta hf. Hér með er þér því boðið að kaupa hlutabréf í Hraðfrystihúsinu Frosta hf. Hlutfé félagsins er samkvæmt samþykktum þess kr. 50.000.000,00 —fimmtíu milljónir— og hefur verið ákveðið að selja hluta af því. Hver hlutur er að nafnvirði kr. 5.000,00, kr. 10.000,00, kr. 50.000,00 og kr. 500.000,00 og er söluverð þrefalt nafnverð, þ.e. hver 5.000,00 krónu hlutur yrði seldur á kr. 15.000,00. Boðið er upp á greiðslukjör, sem yrðu um ½ á einu ári, og eftirstöðvar til sjö ára, verðtryggt með 2-3% vöxtum. Það yrði stjórendum fyrirtækisins til hvatningar ef undirtektir yrðu góðar við þessu tilboði, því að það er jafnt hagur fyrirtækisins, sem og starfsfólks þess og íbúa Súðavíkurhrepps, ef góð samstaða á breiðum grundvelli næst í áframhaldandi uppbyggingu fyrirtækisins. Ef þér hafið hug á þessu tilboði biðjum við yður vinsamlegast að hafa samband við undirritaðan fyrir lok febrúar nk., sem fúslega mun gefa yður allar frekari upplýsingar.“

Samkvæmt fram lögðum gögnum höfðu eftirfarandi samhljóða yfirlýsingar borist frá sautján tilgreindum aðilum fyrir lok febrúar 1987: „Ég undirritaður staðfesti hér með að ég mun kaupa hlutabréf í Frosta hf., að nafnvirði kr. ... skrifa kr. ... 00/100, samkvæmt tilboði stjórnar, dagsettu 16. janúar 1987.“ Fjárhæðir í framangreindum yfirlýsingum námu samtals kr. 1.470.000,00, einungis litlum hluta af því hlutafjármagni, sem ákveðið hafði verið að selja. Þá barst stefnda Frosta hf. eftirfarandi bréf, dags. 27. febrúar 1987: „Við undirritaðir höfum ákveðið að stofna með okkur félag, sem ber nafnið TOG HF., í þeim tilgangi að kaupa hlutabréf í Frosta hf., samanber tilboð stjórnar frá 16. janúar sl. til starfsmanna og íbúa Súðavíkurhrepps. Við óskum hér með eftir því að kaupa hlutabréf í Frosta hf. á nafni þessa félags fyrir kr. 20.710.000,00, skrifa tuttugu milljónir og

sjö hundruð og tíu þúsund að nafnvirði.“ Undir þetta bréf rituðu Ingimar Halldórsson, Auðunn Karlsson, Jónatan I. Ásgeirsson, Jóhann Símonarson og Barði Ingibjartsson, en þeir höfðu einnig sent inn hver fyrir sig framan-greinda yfirlýsingu með tilgreindri fjárhæð, kr. 205.000,00. Samkvæmt tilkynningu til hlutafélagaskrár var Tog hf. stofnað 23. apríl, en félagið var skráð hinn 19. maí 1987.

Fram hefur verið lagt í málinu símskeyti til stefnda Frosta hf., sent 28. febrúar 1987 kl. 17.38, svohljóðandi: „Óska eftir að kaupa 20% hlutafjár Frosta. Guðmundur Birgir Heiðarsson, 3073-1379.“ Þá barst stefnda Frosta hf. svofellt bréf frá Þorgrími hf., dags. 1. maí 1987: „Undirritaðir f.h. Þorgríms hf. í Súðavík óskum eftir því að kaupa hlutabréf í Frosta hf., samanbær tilboð stjórnar frá 16. janúar sl., fyrir kr. 1.535.000,00, skrifa kr. ein milljón fimm hundruð þrjátíu og fimm þúsund 00/100.“ Undir bréfið rita Steinn Ingi Kjartansson og Auðunn Karlsson, en nafn Jónatans I. Ásgeirssonar er einnig tilgreint án undirskriftar.

Á fundi í stjórn stefnda Frosta hf. 1. maí 1987, sem á voru Steinn Ingi Kjartansson, Jónatan Ásgeirsson, Ingimar Halldórsson og Auðunn Karlsson, er m.a. bókað eftirfarandi: „Tekin fyrir svör við tilboði stjórnarinnar um hlutabréfakaup í félaginu, sbr. stjórnarfund 15. des. 1986, og bréf framkvæmdastjóra þar að lútandi, dags. 16. jan. 1987. Hlutafjárloforð, er borist höfðu fyrir tilskilinn frest, eru frá eftirfarandi:

Kristján Þ. Kristjánsson, Langeyri	kr.	30.000,00
Ingibjörg Guðmundsdóttir, Eyrardal	kr.	10.000,00
Steinunn Jónatansdóttir, Súðavík	kr.	10.000,00
Steinn Kjartansson, Súðavík	kr.	10.000,00
Árni B. Ólafsson, Ísafirði	kr.	20.000,00
Jón Ragnarsson, Súðavík	kr.	40.000,00
Benjamín A. Ísaksson, Súðavík	kr.	35.000,00
Valgeir Guðmundsson, Ísafirði	kr.	35.000,00
Hilmar Guðmundsson, Súðavík	kr.	100.000,00
Jón K. Símonarson (Þórdís Óðinsd.) Ísafirði	kr.	50.000,00
Friðþjófur G. Kristjánsson, Ísafirði	kr.	70.000,00
Gunnar Arnórsson, Ísafirði	kr.	35.000,00
Ingimar Halldórsson, Ísafirði	kr.	205.000,00
Jónatan I. Ásgeirsson, Súðavík	kr.	205.000,00
Barði Ingibjartsson, Súðavík	kr.	205.000,00
Auðunn Karlsson, Súðavík	kr.	205.000,00
Jóhann Símonarson, Ísafirði	kr.	205.000,00
Tog h.f., Súðavík	kr.	20.710.000,00
Þorgrímur h.f.	kr.	1.535.000,00

Stjórnin samþykkti sölu þessa hlutafjár til ofangreindra. Einnig hafði borist óstaðfest símskeyti, dags. 28.2. 1987 og meðtekið frá Ísafirði 2.3. 1987, frá Guðmundi B. Heiðarssyni, nnr. 3073-1379, þar sem sett er fram ósk um kaup á 20% hlutafjár Frosta hf. Framkvæmdastjóri upplýsti að þrátt fyrir viðræður sínar við Guðmund hefði hann ekki lagt fram frekari staðfestingu á þessari ósk sinni um hlutafjárkaup. Stjórnin samþykkir að hlutafélagið Frosti hf. eigi 10% af eigin hlutafé.“

Á fundi hreppsnefndar Súðavíkurhrepps 2. maí 1987 var fjallað um hlutafjármál Frosta hf. og samþykkt tillaga um, „að hreppsnefnd leitaði allra leiða til að hnekkja þeirri sölu á eigin hlutabréfum Frosta hf., sem nú hefur farið fram til hlutafélagsins Togs hf.“ Þátt í þessari afgreiðslu tóku þrír hreppsnefndarmenn af fimm, þar af einn varamaður. Hreppsnefndarmaðurinn Barði Ingibjartsson, stjórnarmaður í stefnda Togi hf., vék af fundi á meðan. Sveitarstjórinn, Steinn Ingi Kjartansson, stjórnarmaður í stefnda Frosta hf., tók ekki þátt í umfjöllun málsins, en gegndi störfum fundarritara samkvæmt beiðni hreppsnefndar. Auðunn Karlsson, þáverandi oddviti og stjórnarmaður bæði í stefnda Frosta hf. og stefnda Togi hf., sat ekki þennan fund hreppsnefndar.

Í framhaldi þessarar ákvörðunar hreppsnefndar Súðavíkurhrepps var sú beiðni lögð fyrir fógetarétt Ísafjarðarsýslu 3. júní 1987 að lagt yrði lögbann við því, að stefndi Tog hf. hagnýtti sér rétt þann, sem hlutafjáreign félagsins í stefnda Frosta hf. veitti, eða ráðstafaði hlutafjáreign þessari til þriðja aðila. Þessari lögbannsbeiðni var hafnað með úrskurði réttarins 19. júní 1987.

Hinn 15. júní 1987 var undirritað samkomulag milli stefndu um greiðslu á hlutabréfum, að nafnvirði kr. 20.710.000,00, en kaupverði kr. 62.130.000,00. Útborgun, kr. 31.065.000,00, skyldi greiða með „jöfnustum“ (sic) greiðslum á þriggja mánaða fresti og skyldi útborgun vera lokið fyrir 1. mars 1988. Eftirstöðvar, að fjárhæð kr. 31.065.000,00, skyldi greiða með skuldabréfi til sjö ára með 2% ársvöxtum og vísitölu marsmánaðar frá árinu 1987.

Við aðalflutning málsins lýsti lögmaður stefnanda þeirri skoðun sinni að þetta samkomulag væri samkomulag um greiðslu, sem leitt væri af kaupsamningnum um hlutaféð, en kaupsamningurinn og ákvörðun stjórnarfundar færu saman, eins og dómkröfur hans bæru með sér.

Aðalfundur í stefnda Frosta hf. var haldinn 13. júlí 1987. Samþykkt var með átta atkvæðum gegn einu svofelld tillaga frá Benjamín Ísakssyni: „Óska eftir að fundurinn lýsi yfir trausti á fyrri stjórn og starfsmönnum félagsins og fundurinn telji ekki tilefni til að vefengja réttmæti þeirrar hlutabréfasölu sem átti sér stað á árinu 1987.“

Hálf dán Kristjánsson lét bóka eftirfarandi: „Sem fulltrúi Súðavíkur-

hrepps harma ég tillöguflutning Benjamíns Ísakssonar varðandi yfirlýsingu sem tengist hvoru tveggja, trausti á stjórn og starfsmönnum félagsins sem og á réttmæti hlutabréfasölu sem fram hefur farið. Hér liggur fyrir að veruleg ástæða er til að vefengja hluta sölunnar vegna líklegs vanhæfis stjórnarinnar, sem leiðir til þess, að þeir fulltrúar, sem hér eiga seturétt, gætu m.t.t. væntanlegs dóms orðið til þess að lýsa stuðningi við lögbrot, og því er þessi tillöguflutningur órökrænn og óviðeigandi.“

Steinn Ingi Kjartansson skrifstofumaður gaf skýrslu fyrir dómi, en hann var sveitarstjóri stefnanda Súðavíkurhrepps frá hausti 1982 til hausts 1987 og aðalstjórnarmaður í stefnda Frosta hf. frá 5. ágúst 1986 til 13. júlí 1987, en varamaður frá þeim tíma. Aðspurður um samþykkt 19. október 1986 um að bjóða hluthöfum forkaupsrétt o.s.frv. sagði hann að þessi samþykkt hefði verið gerð í ljósi þess að félagið hefði innleyst hlutafé Barkar Ákasonar og fjölskyldu og staðið hefði fyrir dyrum að leysa inn hlutafé fleiri aðila, svo sem Kristjáns Sveinbjörnssonar og Ólafs Gíslasonar. Mætti ítrekaði að meginþemað í umræðunni í stjórn stefnda Frosta hf. hefði verið eins og almennt í sveitarfélaginu, að íbúum sveitarfélagsins og starfsmönnum fyrirtækjanna stefnda Frosta hf. og dótturfyrirtækis hans, Álftfirðings hf., yrðu boðin hlutabréf, áður en annað væri skoðað. Í hlutafjárukningunni í október hefðu hlutir einmitt verið hafðir allt að kr. 5.000,00 að nafnvirði til þess að gera sem flestum mögulegt að eignast hlut. Aðspurður um höfnun forkaupsréttar í stefnda Frosta hf. á 24. fundi hreppsnefndar 15. desember 1986 sagði hann að hann minntist þess, að hinar breyttu samþykktir stefnda Frosta hf. hefðu verið þannig, að talið hefði verið, að þær tryggðu hagsmuni sveitarfélagsins um alla framtíð og því væri eðlilegt að hafna forkaupsrétti. Hann sagði, að liður 2 í bókun á stjórnarfundum í stefnda Frosta hf. 15. desember 1986 hefði verið í samræmi við framangreindar umræður og einnig í samræmi við umræður á hluthafafundi í stefnda Frosta hf. sama dag, þar sem hinar breyttu samþykktir voru samþykktar. Umræðan hefði verið á þessum tíma að kaupendur að hlutunum fengju þá á sömu greiðslukjörum eða svipuðum og bréf Barkar Ákasonar og fjölskyldu höfðu verið innleyst á, og þetta hefði almennt verið rætt og kannski þess vegna ekki bókað sérstaklega á stjórnarfundinum 15. desember 1986. Sérstakir útreikningar hefðu ekki verið gerðir fyrir fram um greiðslukjörin, heldur hefði ætlunin verið, að samið væri við hvern og einn um útborgunina innan ársins og framkvæmdastjóra falið að annast það. Mætti tók fram, að þeir hefðu verið sáttir við, að í bréfi framkvæmdastjórans væru vextir 2 - 3%. Framkvæmdastjóra hefðu verið gefnar nokkuð frjálsar hendur til að semja við hvern einstakan um útborgunina og dreifingu hennar innan ársins og vexti af eftirstöðvum innan markanna í bréfinu. Hann sagði að sér hefðu verið mikil vonbrigði með undirtektir við

bréfi framkvæmdastjórans, þar sem vonir hefðu staðið til, að viðbrögð yrðu almennari miðað við margra ára umræðu og hve lágir hlutir voru hafðir. Hann hefði í ljósi þessa talið hagsmunum stefnda Frosta hf. best borgið með sölunni til stefnda Togs hf. miðað við hvernig stefnda Tog hf. samanstóð af starfsmönnum og íbúum staðarins. Þetta hefði verið betri kostur en að reyna aðrar leiðir, eins og að fara á frjálsan markað, þar sem hlutirnir gætu farið víðs vegar um landið. Mætti sagði að á stjórnarfundinum 1. maí 1987 hefði komið til tals hvort kalla ætti til varamenn í stað þeirra stjórnarmanna sem voru í stefnda Togi hf., en það hefði ekki verið talin ástæða til vegna þess að í aðdraganda sölunnar hefðu alltaf legið fyrir skilmálar og verð á sölu hlutafjárins í stefnda Frosta hf. Aðspurður sagði mætti að hann og aðrir í stjórn stefnda Frosta hf. hefðu alltaf talið að samningurinn um kaup stefnda Togs hf. og annarra á hlutafénu hefði verið kominn á við lok útboðsfrestsins. Hann hefði talið að í bréfi framkvæmdastjórans 16. janúar 1987 væri tilboð um sölu á hlutabréfunum og þeir væru bundnir gagnvart þeim sem kæmu og tækju tilboðinu innan frestsins.

Jónatan Ingi Ásgeirsson skipstjóri kom fyrir dóm, en hann hefur átt sæti í aðalstjórn stefnda Frosta hf. og dótturfyrirtækjanna Álftfirðings hf. og Þorgrims hf. frá því í ágúst 1986. Þá hefur hann verið hluthafi og stjórnarmaður í stefnda Togi hf. frá stofnun félagsins. Hann sagði að almennar umræður hefðu á þessum tíma verið um að halda hlutafénu í byggðarlaginu og hjá starfsmönnum Álftfirðings hf. Umræða þessi hefði einnig farið fram í stjórn stefnda Frosta hf. Um samþykkt í lið 2 á stjórnarfund 15. desember 1986 sagði mætti að hún væri í samræmi við þær umræður sem þá almennt fóru fram. Mætti sagði að fyrst hefði verið bryddað á hugmyndinni um að kaupa hlutabréfin af þeim sem síðar stofnuðu stefnda Tog hf. um áramótin 1986 - 1987. Þeir hefðu ákveðið að stofna hlutafélagið í janúar 1987 eftir bréf framkvæmdastjórans 16. janúar 1987. Menn hefðu verið hræddir um, að til stæði að kaupa skipin út úr byggðarlaginu, og hafi áhafnir skipanna jafnvel talað um að kaupa hlutina til að koma í veg fyrir það. Um yfirlýsingu sína á dóm skjali nr. 18 sagði mætti að Ingimar Halldórsson hefði útbúið þessar yfirlýsingar sem þeir hefðu undirritað, og Ingimar hefði verið falið að leggja þær fram á síðasta virkum degi, það er föstudaginn 27. febrúar 1987, ef nægilegt magn væri óselt til þess að þeir gætu fengið meiri hluta, en allir hefðu fram að því getað keypt hlut. Aðspurður um stjórnarfund 1. maí 1987 sagði mætti að mikið hefði verið rætt um það hvort kalla ætti til varamenn eða ekki, en niðurstaðan hefði orðið sú, að þess væri ekki þörf, þar sem þeir hefðu talið, að þeir væru ekki að ganga gegn hagsmunum félagsins. Margir hefðu verið búnir að borga og þar með að efna samninga sína fyrir 1. maí 1987. Þarna hefðu

þeir verið að bóka samninga sem þegar hefðu verið gerðir. Mætti mundi ekki hvort stefnda Tog hf. hefði verið búið að borga 1. maí 1987. Mætti kvaðst ekki hafa krafist sannana frá stefnda Togi hf. um hversu mikið hlutafé þess hefði verið greitt. Hann kvaðst ekki minnast þess, að ástæða hefði verið talin til að láta slíkar sannanir vera í gögnum stefnda Frosta hf. Stjórn stefnda Togs hf. hefði ekki tekið ákvörðun um að krefja hluthafa um greiðslu hlutafjár. Mætti sagði, að hlutabréfin hefðu samkvæmt bréfi, dagsettu 16. janúar 1987, verið boðin á svipuðum kjörum og er keypt hefði verið af Berki Ákasyni og fleirum, þótt það hefði ekki verið sérstaklega bókað á stjórnarfundi. Mætti taldi að bréfið 16. janúar 1987 hefði falið í sér sölutilboð og félagið hefði þá verið bundið af samþykki tilboðs. Aðspurður sagði mætti, að aldrei hefði komið til tals, að hömlur yrðu settar á það, hversu mikið af hlutum menn gætu keypt samkvæmt bréfinu 16. janúar 1987, eða að hömlur yrðu settar við því, að þar greindir viðtakendur keyptu saman hluti. Mætti sagði í þessu sambandi að heyrst hefði að verkalyðsfélagið hefði ætlað að kaupa og jafnvel skipshafnir.

Þá kom fyrir dóm Barði Ingibjartsson stýrimaður, en hann hefur verið aðalmaður í hreppsnefnd Súðavíkurhrepps frá sveitarstjórnarkosningum 1986 og hluthafi og stjórnarmaður í stefnda Togi hf. frá stofnun félagsins. Hann taldi, að fyrst hefði komið til tals að stofna stefnda Tog hf. í janúar eða febrúar 1987. Um svipað leyti hefði komið til tals meðal þeirra fimm-menninga að kaupa meiri hluta í stefnda Frosta hf. Um bókun hreppsnefndarfundar 15. desember 1986 sagði hann að hann minntist ekki sérstakra umræða um bókanir, en rætt hefði verið um að bjóða fyrst í stað Súðvíkingum og mönnum starfandi við fyrirtækin hlutafé til kaups. Ástæður fyrir höfnun forkaupsréttar sveitarfélagsins sagði mætti einkum hafa verið þær að samþykktir stefnda Frosta hf. hefðu verið færðar í betra horf gagnvart hreppnum og hagsmunum hreppsins betur borgið en áður.

Auðunn Karlsson framkvæmdastjóri gaf skýrslu fyrir dómi. Hann var oddviti stefnanda Súðavíkurhrepps frá sveitarstjórnarkosningum 1986 til 11. maí 1987, að hann sagði af sér oddvitastarfinu. Hann hefur verið í aðalstjórn stefnda Frosta hf. frá aðalfundi 1986 og stjórnarformaður. Þá hefur hann verið hluthafi og stjórnarmaður í stefnda Togi hf. frá stofnun félagsins. Aðspurður sagði mætti að hugmyndin um að bjóða íbúum byggðarlagsins og starfsmönnum fyrirtækjanna hlutabréf í stefnda Frosta hf. hefði allengi verið til umræðu í hreppsnefndinni og kringum hana. Menn hefðu óttast að utanaðkomandi aðilar kynnu að falast eftir skipunum og kaupa þau úr byggðarlaginu og umræðan hefði tengst fiskveiðistjórnun í landinu. Aðspurður um hreppsnefndarfundinn 15. desember 1986 sagði mætti að hann myndi ekki nánar umræður nema að rætt hefði verið um breytingarnar á samþykktum stefnda Frosta hf. og að hagsmunir sveitar-

félagsins væru vel tryggðir í samþykktunum og þess vegna hefði forkaupsrétti verið hafnað. Aðspurður sagði mætti að hreppsnefndin hefði ekki sett þau skilyrði fyrir fráfalli á forkaupsrétti að hlutabréfin í stefnda Frosta hf. yrðu seld innansveitarmönnum og starfsmönnum fyrirtækjanna, en þetta hefði í sínum huga verið tengt þessari umræðu. Aðspurður um stjórnarsamþykkt stefnda Frosta hf. í 2. tl. 15. desember 1986 sagði mætti að þessi samþykkt hefði verið útfærsla stjórnar á hugmyndinni. Mætti sagði að hlutabréfin í stefnda Frosta hf. hefði átt að selja á svipuðum kjörum og þau hefðu verið keypt af Berki Ákasyni og fleirum. Ekki hefði verið rætt um að taka ætti tillit til verðlagsbreytinga eða góðrar afkomu fyrirtækisins árið 1986. Mætta voru sýnd dómskjöl nr. 17 og 18 og kvaðst hann hafa undirritað þau um eða upp úr miðjum febrúar og framkvæmdastjórinn fengið þau til varðveislu til þess að leggja fram 27. febrúar 1987, ef þá væri eftir meiri hluti til sölu, að teknu tilliti til þess, að félagið ætti 10% eigið hlutafé, en að öðrum kosti hefði ekki átt að leggja þessi skjöl fram. Aðspurður um stjórnarfund stefnda Frosta hf. 1. maí 1987 sagði mætti að komið hefði til tals, hvort þeir ættu að víkja sæti, sem tengdir væru stefnda Togi hf. Niðurstaðan hefði orðið sú, að þess hefði ekki verið talin þörf, þar sem samningar væru komnir á. Aðspurður um setninguna: „Stjórnin samþykkir sölu þessa hlutafjár til ofangreindra“, sagði mætti, að þeir hefðu talið sig vera að bóka það, sem þegar hefði verið gert. Aðspurður um bréf framkvæmdastjórans 16. janúar 1987 sagði mætti að hann teldi að það fæli í sér bindandi tilboð af hálfu stefnda Frosta hf. Mætti taldi að stjórnin hefði þurft að skoða sérstaklega ef einhver hefði ætlað að greiða alla útborgunina á síðasta degi ársins, en þetta hefði ekki komið til og ekki verið rætt á þessum tíma. Aðspurður sagði mætti að ekki hefði verið gengið eftir sönnunum um greiðslu á hlutafé í stefnda Togi hf., þar sem þeir hefðu treyst sjálfum sér. Aðspurður sagði mætti að engar hömlur hefðu verið settar eða ræddar af hálfu stefnda Frosta hf. um kaup á hlutafénu aðrar en fram kæmu í bréfi 16. janúar 1987, hvorki á magn til einstaks aðila né hömlur á að tveir eða fleiri keyptu saman. Mætti sagði að um áramótin hefðu um 22 til 23 milljónir króna verið greiddar af samkomulagi stefnda Togs hf. og stefnda Frosta hf. og að stefnda Tog hf. hefði staðið í skilum samkvæmt samkomulaginu.

Þá kom fyrir dóm Ingimar Halldórsson, framkvæmdastjóri stefnda Frosta hf. frá 1. október 1986 og hluthafi og framkvæmdastjóri stefnda Togs hf. frá stofnun félagsins. Aðspurður sagði mætti að stjórnin hefði samþykkt að bjóða hlutafé til kaups á þeim kjörum sem félagið hefði keypt hlutafé af Berki Ákasyni og fleirum og sér hefði sem framkvæmdastjóra verið falið að annast söluna f.h. stjórnar. Mætta minnti að ákvörðun um að stofna stefnda Tog hf. hefði verið tekin í janúar eða febrúar 1987,

en sá fyrirvari hefði verið á, að þeir myndu ekki stofna félagið, nema þeir gætu keypt meiri hluta hlutafjár stefnda Frosta hf. Mætti taldi, að í bréfi sínu 16. janúar 1987 hefði falist bindandi sölutilboð af hálfu stefnda Frosta hf. Ef einn aðili hefði komið og viljað kaupa allt hlutaféð hefði hann talið sig þurfa að kalla saman stjórnarfund til þess að ræða það. Sama hefði gilt ef fleiri hefðu viljað kaupa meira magn en til sölu var. Aðspurður um stjórnarfundinn 1. maí 1987 sagði mætti að til tals hefði komið hvort þeir ættu að víkja af fundi. Sitt mat hefði verið að þar sem samningur hefði komist á með samþykkt tilboðsins 27. febrúar 1987 og þarna á fundinum hefði ekki verið um samninga að ræða, hefði spurningin um hæfi eða vanhæfi ekki komi til. Mætti sagði að sitt mat hefði verið það að salan á hlutafénu hefði þegar farið fram og bókunin á fundinum hefði falið í sér skýrslu sína sem framkvæmdastjóra um söluna til stjórnarinnar. Þess vegna hefði bókunin ef til vill verið klaufalega orðuð. Aðspurður kvaðst mætti staðfesta eftirfarandi greiðslur á hlutafé stefnda Togs hf. í stefnda Frosta hf.:

Kr. 4.000.000,00 24. júní 1987

Kr. 4.000.000,00 8. júlí 1987

Kr. 2.000.000,00 5. júlí 1987

Kr. 5.000.000,00 19. október 1987

Kr. 7.244.000,00 31. desember 1987

Samtals kr. 22.244.000,00

Frá áramótum hafi ekki átt sér stað greiðsla. Mætti kvaðst ekki hafa reiknað vaxtamun á annars vegar greiðslu stefnda Togs hf. og hins vegar greiðslu stefnda Frosta hf. á hlutafé Barkar Ákasonar og fleiri. Aðspurður um tilraunir Guðmundar Heiðarssonar til að kaupa hlutafé sagði mætti að óstaðfest símskeyti hefði borist sér í hendur í byrjun mars. Guðmundur hefði komið að máli við sig og hann hefði sagt honum að ekki væri unnt að taka skeytið gilt og bindandi, af því að það væri ekki staðfest. Guðmundur hefði þá ætlað að athuga með staðfestingu á því, en hann hefði ekki heyrt meira frá Guðmundi um efni þessa skeytis. Mætti sagði að aldrei hefði verið rætt eða sér fyrirlagt að setja hömlur á sölu bréfanna, hvorki hömlur á magn hvers kaupanda né hömlur á að tveir eða fleiri keyptu saman.

Fyrir dóm kom Hálfðán Kristjánsson, hreppsnefndarmaður í Súðavík frá sveitarstjórnarkosningum 1986 og oddviti frá 15. júní 1987. Aðspurður um bókun á 19. fundi hreppsnefndar 23. október 1986 sagði mætti að á þessum tíma hefðu eingöngu verið þrír raunverulegir hluthafar í stefnda Frosta hf., það er Kristján Sveinbjörnsson, Ólafur Gíslason og hreppurinn. Ef Súðavíkurhreppur hefði hafnað forkaupsrétti hefðu hinir tveir hluthafarnir getað eignast svo mikið, að þeir hefðu getað farið með meiri hluta atkvæða. Í umræðunni á þessum tíma hefði verið að tiltölulega þröngum hópi yrði boðið að kaupa hlutabréf stefnda Frosta hf., það er Súðvíkingum og starfs-

mönnum fyrirtækjanna, en haft hafi verið á orði, að tiltekin hlutafélög utan Súðavíkur hefðu áhuga á að eignast rækjuverksmiðju fyrir lítið. Aðspurður sagði mætti að hann teldi að kaup stefnda Togs hf. á hlutabréfunum hefðu farið í bága við hagsmuni stefnda Frosta hf. á þann hátt að ekki sé stjórnað eftir venjulegum arðsemissjónarmiðum, bókhaldsafstemmingar illa unnar og bókhaldið seint unnið. Enginn stjórnarfundur hefði verið haldinn í stefnda Frosta hf. vegna kaupa dótturfyrirtækisins á togara upp á kr. 340.000.000,00. Hann benti og á að samkomulagið milli stefndu 15. júní 1987 hefði ekki verið lagt fyrir stjórn stefnda Frosta hf. til samþykktar. Mætti taldi að varhugavert hefði verið að semja við stefnda Tog hf. vegna þess að þessir aðilar hefðu ekki haft fjárhagslega getu til þess að standa við greiðsluskuldbindingar samfara greiðslu af þessari stærð. Mætti taldi, að salan á hlutabréfunum til stefnda Togs hf. hefði farið gegn þeirri meginstefnu að selja bréfin eingöngu innan byggðarlagsins. Þarna hefðu verið aðilar utan byggðarlagsins og aldrei hefði verið ætlunin að selja til félagasamtaka.

Loks kom fyrir dóminn Sigríður Hrönn Elíasdóttir, en hún hefur setið í hreppsnefnd Súðavíkurhrepps frá sveitarstjórnarkosningum 1986. Hún sagði að alltaf hefði verið talað um að ef forkaupsrétti hreppsins yrði hafnað, myndu hlutabréfin eingöngu verða seld Súðavíkingum og starfsmönnum fyrirtækjanna. Þegar ákveðið hefði verið að hafna forkaupsrétti á fundi hreppsnefndar 15. desember 1986 hefði það verið gert á þessum forsendum. Mætta sagði að hún hefði setið hjá við atkvæðagreiðsluna um að hafna forkaupsréttinum, þar sem þetta mál hefði ekki verið í fundarboði og það hefði komið flatt upp á sig. Aðspurð sagði mætta að hún teldi að það hefði verið í bága við fyrrgreinda stefnu að selja stefnda Togi hf. hlutabréfin þar sem aldrei hefði verið um það rætt að selja bréfin hlutafélagi.

Málsástæður og lagarök.

Stefnandi byggir kröfugerð sína á því að með ákvörðun stjórnar stefnda Frosta hf. 15. desember 1986 hafi einungis verið ætlunin að skora á einstaklinga, sem störfuðu hjá stefnda Frosta hf. eða dótturfyrirtæki þess, Álftfirðingi hf., eða væru íbúar í Súðavíkurhreppi, að gera tilboð í hlutafé í félaginu. Í bréfi félagsins frá 16. janúar 1987 hafi falist slík áskorun um að gera tilboð og hafi félagið haft allan rétt til að meta bjóðendur og semja um greiðslukjör. Bréf þetta hafi aðeins verið sent hinum tiltekna, afmarkaða hópi einstaklinga, og telji stefnandi, að afsal sitt á forkaupsrétti hafi einungis tekið til þessa útboðs á hlutafénu, en ekki til annarrar hugsanlegrar sölu á hlutafé. Stefndi Tog hf. hafi ekki fengið slíka áskorun um að gera tilboð, enda hafi í fyrsta lagi verið um félag að ræða og í öðru lagi hafi

félagið ekki verið stofnað þegar bréfið með áskoruninni um að gera tilboð var sent út. Í bréfi félagsins frá 16. janúar 1987 hafi viðtakandi hvers bréfs haft frest til febrúarloka til að gera tilboð. Greiðslukjör á hlutafé hafi einungis verið tilgreind að hluta í nefndu bréfi. Stefnandi heldur því fram að af hálfu stefnda Togs hf. hafi ekki verið gert tilboð í hlutafé í stefnda Frosta hf. fyrir lok febrúar 1987, heldur hafi það tilboð í raun verið gert síðar, enda sé víst að félagið hafi ekki á þeim tíma, sem það hafi ekki verið stofnað, getað öðlast réttindi eða tekið á sig skyldur með slíku tilboði.

Þá heldur stefnandi því fram að salan á hlutafénu í stefnda Frosta hf. til stefnda Togs hf. hafi verið ólögmæt með öllu og sé ógildanleg. Helsti grundvöllur kröfunnar um ógildi á ráðstöfun hlutafjárins sé sá að tveir af þremur stjórnarmönnum í stefnda Frosta hf. og framkvæmdastjóri hans séu stofnendur stefnda Togs hf. ásamt tveimur öðrum og þar af sé einn í stjórn stefnda Togs hf. og einn framkvæmdastjóri. Sé á því byggt að stjórn stefnda Frosta hf. og framkvæmdastjóra hafi með öllu brotið hæfi til að fjalla um og taka ákvörðun eins og þá, sem tekin hafi verið á fundi stjórnar Frosta hf. 1. maí 1987 um sölu hlutafjár. Byggt er því á, að stjórn stefnda Frosta hf. hafi a.m.k. borið að kalla saman sérstakan hluthafafund áður en nokkur afstaða hafi verið tekin til tilboðsins frá stefnda Togi hf., enda hafi það valdið grundvallarbreytingum á stöðu stefnanda sem hluthafa í stefnda Frosta hf. Nægilegt sé til ógildingar á ákvörðuninni 1. maí 1987 svo og kaupsamningnum um hlutaféð, að sýnt sé fram á tilvist vanhæfis hlutlægt séð. Að auki telur stefnandi sannað að „vanhæfið hafi ráðið því“ (sic) að stjórn stefnda Frosta hf. hafi samþykkt að selja stefnda Togi hf., sem þá hafi ekki verið stofnað, hlutafé í stefnda Frosta hf. fyrir rúmlega kr. 60.000.000,00. Þar af hafi kr. 30.000.000,00 átt að greiða á fyrsta ári eftir söluna, en félagið hafi verið eignalaust með öllu, þótt ráðgert hafi verið að það myndi hafa hlutafé, að fjárhæð kr. 250.000,00.

Söluverð hlutafjárins til stefnda Togs hf. hafi verið kr. 62.130.000,00, að því er séð verði, þ.e. þrefalt nafnverð, en eignarhlutinn sé 41,42% af heildarhlutafé í stefnda Frosta hf. Þess verði að geta að í október 1985 hafi Endurskoðunar- og bókhaldsstofa Guðmundar E. Kjartanssonar, lög-
gils endurskoðanda á Ísafirði, metið verðmæti hlutafjáreignar í stefnda Frosta hf. Niðurstaða þess mats hafi verið sú að heildarhlutafé í félaginu stæði fyrir kr. 189.947.000,00 x 20%, þ.e. kr. 227.936.400,00. Góð afkoma hafi verið árin 1985 og 1986, og ef gert sé ráð fyrir 20% hækkun á verðmæti hlutafjár í félaginu fram til 1. mars 1987, hafi öll hlutabréfin í félaginu þá staðið fyrir kr. 227.936.400,00 x 20%, þ.e. kr. 273.523.680,00. Sá hluti, sem stefndi Tog hf. hafi keypt, þ.e. 41.42%, standi því fyrir kr. 113.293.508,25 eða u.þ.b. tvöföldu kaupverði.

Stefnandi kveðst byggja rétt sinn m.a. á 9. gr. laga nr. 7/1936 og viðtekn-

um skoðunum um túlkun á því ákvæði. Þá sé einnig byggt á 51., 52., 3. mgr. 54., 56., 60. og 78. gr. laga nr. 32/1978, sbr. og til hliðsjónar 79. gr. Loks sé byggt á meginreglum laga um forkaupsrétt og efni samþykktu um hann.

Stefnandi kveðst byggja aðild sína á eðli máls svo og lögjöfnun frá 1. mgr. 79. gr. laga nr. 32/1978. Hið sama eigi við um aðild stefndu, sbr. og 46. gr. laga nr. 85/1936, en um réttarfarstilkynningar til hluthafa eigi við 52. gr. laga nr. 85/1936. Jafnframt sé byggt á meginreglum samningsréttar, kröfuréttar og félagaréttar.

Stefndu benda á að meginröksemdir stefnanda fyrir ógildingarkröfum séu þær að samningurinn milli stefndu um hlutabréfakaupin hafi komist á 1. maí 1987 á greindum stjórnarfundum í stefnda Frosta hf. og að sá samningur sé ógildanlegur sökum þess, að tvo af þremur stjórnarmönnum stefnda Frosta hf. hafi brostið hæfi til að standa að gerð þessa samnings sökum tengsla sinna við viðsemjandann, stefnda Tog hf., sbr. 56. gr. laga nr. 32/1978, um hlutafélög. Rökstuðningur fyrir sýknukröfum stefndu byggist því framar öðru á því að sýna fram á:

1. að samningurinn milli stefndu um hlutabréfakaupin hafi ekki komist á hinn 1. maí 1987, heldur við lok samþykkisfrestsins á sölutilboði stefnda Frosta hf. í lok febrúarmánaðar 1987,

2. að framanlýstur aðdragandi að sölu hlutabréfanna geri það að verkum að vanhæfisákvæði 56. gr. laga nr. 32/1978 komi ekki hér til álita, þar sem umboð og heimildir framkvæmdastjóra og stjórnar stefnda Frosta hf. til sölu á hlutabréfunum hafi verið fyrir fram markaðar af hluthafafundi og stjórn stefnda Frosta hf., þ.e. í raun af fulltrúum stefnanda, með þeim hætti að það reyndi ekki á vanhæfi stjórnarmanna skv. 56. gr. laga nr. 32/1978 vegna kaupa stefnda Togs hf. á hlutabréfunum,

3. að samningurinn um sölu á hlutabréfunum til stefnda Togs hf. verði ekki af framangreindum ástæðum ógiltur af stefnanda með þeim hætti sem hér er að stefnt, heldur verði þar að koma til ákvörðun hluthafafundar stefnda Frosta hf. eða stjórnar stefnda Frosta hf. í umboði hluthafafundar.

Stefndu mótmæla því að stefnandi eigi málshöfðunarrétt á hendur þeim hvorum um sig eða í sameiningu til ógildingar samnings þeirra í milli, og því er sérstaklega mótmælt að slík aðild geti byggst á 46. gr. laga nr. 85/1936. Stefnandi hafi ekki sýnt fram á að stefndu eigi saman nein þau réttindi né beri saman neinar þær skyldur gagnvart stefnanda að það réttlæti aðild stefnanda að máli þessu, eins og kröfugerð stefnanda í máli þessu sé háttað. Engin krafa sé hér gerð af hálfu stefnanda til betri kaupréttar á bréfunum en stefndi Tog hf. fékk með samningi sínum við stefnda Frosta hf., heldur aðeins að kaupsamningurinn verði ógiltur. Málshöfðun stefnanda til ógildingar samningsins hljóti að byggjast á þeirri hugsun að komist dómurinn að þeirri niðurstöðu að samningurinn hafi komist á með

ákvörðun stjórnarinnar 1. maí 1987, og jafnframt, að tvo stjórnarmanna hafi skort hæfi til að standa að samningnum f.h. stefnda Frosta hf., leiði það án frekari aðgerða til þess að samningurinn sé þar með úr gildi fallinn. Þetta standist hreinlega ekki, þar sem hluthafafundur í stefnda Frosta hf. geti, hvenær sem er, bætt úr þeim ætluðu annmörkum á hæfi stjórnarmanna á grundvelli reglna um eftirfarandi samþykki, sbr. meginregluna í 23. gr. lögræðislaga, nr. 68/1984. Samkvæmt þeirri meginreglu sé viðsejandi, stefndi Tog hf., bundinn við samninginn, þar til löghæfur aðili, hér hluthafafundur í stefnda Frosta hf., hafi tekið ákvörðun um það hvort bera eigi fyrir sig slíkar ógildingarástæður. Dómur um ólögmati stjórnarákvörðunar myndi því ekki einn sér leiða til ógildis samningsins nema atbeini hluthafafundar í stefnda Frosta hf. kæmi þar til, sbr. 63. gr. laga nr. 32/1978. Til þess hafi hluthafafundur í stefnda Frosta hf. í raun þegar tekið afstöðu með ályktun þeirri, sem samþykkt hafi verið á aðalfundi félagsins 13. júlí 1987, en áréttu beri þó, að í ályktuninni felist engin viðurkenning á því að viðkomandi stjórnarmenn hafi verið vanhæfir, heldur sé þeim þar vottað sérstakt traust fyrir störf sín í þessum efnum. Af þessu leiði að stefnandi eigi hér engra lögmætra hagsmuna að gæta, svo sem kröfugerð hans í máli þessu sé háttað. Hér sé því um augljósan aðildarskort að ræða sem leiða eigi til sýknu, sbr. 2. mgr. 45. gr. laga nr. 85/1936.

Stefndu mótmæla algjörlega þeirri málsástæðu stefnanda að stefndi Tog hf. hafi aflað sér eignar- og umráðaréttar yfir hlutabréfunum með ólög-mætum hætti og tvo stjórnarmanna stefnda Frosta hf. hafi brostið hæfi til að fjalla um og samþykkja söluna til stefnda Togs hf. á stjórnarfundi 1. maí 1987.

Því er mótmælt að skoða beri efni bréfs framkvæmdastjóra stefnda Frosta hf. sem áskorun um að gera tilboð um kaup á hlutabréfunum. Ekkert sé það að finna í greindu tilboði um sölu á hlutabréfunum á „þreföldu nafnverði“ með greiðslukjörum, „sem yrðu um ½ á einu ári og eftirstöðvar til sjö ára, verðtryggð, með 2 - 3% vöxtum“, sem skoða megi sem fyrirvara, leynda eða ljósa, um að sölutilboðið sé óskuldbindandi í skilningi 9. gr. samningalaga nr. 7/1936. Á því sé byggt, að þetta bréf hafi falið í sér ótvíræða viljayfirlýsingu (loforð) um sölu á hlutabréfunum, og hafi viljayfirlýsingin gert ráð fyrir tilteknum viðbrögðum þeirra sem henni hafi verið beint til (samþykki) og hafi því innihaldið tilboð í viðteknum skilningi samningalaganna. Hér hafi því verið um að ræða skuldbindandi sölutilboð í skilningi 2. gr. samningalaga, þar sem tilboðsgjafi (stefndi Frosti hf.) hafi krafist svara innan ákveðins tíma (samþykkisfrests), sem ákveðinn hafi verið til loka febrúarmánaðar 1987. Samþykki, sem komið hafi verið með tilskildum hætti til tilboðsgjafa fyrir lok samþykkisfrestsins, hafi leitt til skuldbindandi samninga milli aðila.

Stefndu segja að það sé einber hártogun að tala um ólögmæti samningsins á grundvelli þess, að engu tilboði hafi verið beint til stefnda Togs hf. Þeir fimm aðilar, sem seinna hafi staðið að stofnun stefnda Togs hf., hafi allir fengið í hendur með tilætludum hætti sölutilboð frá stefnda Frosta hf., ýmist sem starfsmenn félagsins eða sem íbúar í Súðavíkurbreppi. Þeim hafi því öllum verið heimilt að láta í ljós vilja sinn til kaupa á hlutabréfum á fram boðnu verði og greiðslukjörum. Þetta hafi þeir gert með þeim hætti, sem viljayfirlýsingarnar á dskj. nr. 17 og 18 beri með sér, annars vegar persónulega hver fyrir sig á tilgreindu magni hlutafjár og hins vegar sameiginlega fyrir hönd félags sem þeir hugðust stofna sérstaklega um þau kaup, stefnda Togs h.f., eignarfélags eða eignarhaldsfélags, sem svo séu nefnd. Á því sé enn fremur byggt, að það hafi algjörlega verið mál þeirra fimmmenninganna hvaða hátt þeir hafi kosið að hafa á eignarhaldi sínu á þessum hluta hlutabréfanna, svo framarlega sem þeir stofnuðu ekki í hættu efnalíkum á greiðslu kaupverðs bréfanna eða hölluðu réttindum annarra hluthafa með eignarformi sínu á bréfunum. Hvorugu hafi verið til að dreifa og því sé ekki haldið fram af stefnanda.

Þegar leggja eigi mat á það álitaefni hvort vanhæfi stjórnar í heild eða einstakra stjórnarmanna komi hér til álita, sé óhjákvæmilegt að líta til aðdraganda að sölu bréfanna. Fulltrúar stefnanda á hluthafafundi í stefnda Frosta h.f., þ.e. allir hreppsnefndarmennirnir, hafi markað á sínum tíma stefnuna um sölu hlutabréfanna, bæði að því er varðaði verð og greiðsluskilmála bréfanna svo og hverjum skyldu boðin bréfin. Þar með hafi fyrir fram verið markað umboð framkvæmdastjórans og stjórnarinnar til sölu-meðferðarinnar á hinum fölu hlutabréfum. Því sé eindregið haldið fram að þessir aðilar hafi í engum efnum farið út fyrir þetta umboð sitt eða þau umboð sem stöður þeirra hjá félaginu hafi veitt þeim, hvorki með sölunni til stefnda Togs hf. né til annarra kaupenda bréfanna. Af framangreindu leiði, að það hafi aldrei reynt á hæfi þeirra Auðuns Karlssonar og Jónatans Ásgeirssonar á stjórnarfundinum 1. maí 1987 í skilningi 56. gr. laga 32/1978. Hvað sem líði orðalagi í fundargerðinni frá 1. maí, hljóti flestum að vera ljóst að þar hafi fyrst og fremst verið um skýrslu framkvæmdastjórans að ræða um það hvaða viljayfirlýsingar um kaup hefðu borist fyrir lok samþykkisfrests með skuldbindandi hætti fyrir báða aðila, þ.e. félagið og þá sem lýstu yfir vilja til kaupa. Athyglisverð í þessu sambandi sé afstaða stefnanda til kaupa þeirra Togsmanna persónulega á tilteknu magni hlutafjár. Þau kaup séu með engum hætti vefengd. Þar sé helst svo að skilja að skuldbindandi samningar hafi komist á í krafti viljayfirlýsinga, sem þeir hafi undirritað 27. febrúar 1987. Þar virðist efni bréfsins frá 16. janúar 1987 orðið hreint sölutilboð. Þá sé rétt að benda á að á þessum fundi hafi verið ákveðið að selja dótturfélagi stefnda Frosta hf.,

Þorgrími hf., Súðavík, hlutabréf að nafnverði kr. 1.535.000,00. Stefnandi hafi engum athugasemdum hreyft við sölu á þessum hlutabréfum. Þetta sýni ótvírætt að í raun hafi stefnandi litið svo á að lögaðilar í Súðavík hafi haft heimild til kaupa á bréfum í krafti sölutilboðsins, enda sé sá skilningur í fyllsta máta eðlilegur miðað við þann yfirlýsta tilgang með sölnunni að freista þess að takmarka eignarhaldið á hlutabréfunum við aðila innan hreppsfélagsins og starfsmenn stefnda Frosta hf. og Álftfirðings hf., þótt þeir hefðu heimilisfesti annars staðar. Hlutabréfakaup þeirra fimm aðila, sem staðið hafi að stofnun stefnda Togs hf., bæði í nafni Togs hf. og þeirra sjálfra persónulega, hafi því í einu og öllu fallið saman við þessi áform forsvarsmanna stefnda Frosta hf. Sé hinn skilningur stefnanda lagður til grundvallar, þ.e. að bréfið hafi verið áskorun um að gera tilboð og þá viljayfirlýsingarnar væntanlega hin raunverulegu tilboð, séu þeir Auðunn Karlsson og Jónatan Ásgeirsson taldir hafa hæfi til að taka sínum eigin tilboðum á stjórnarfundinum 1. maí 1987. Hér sé auðsjáanlega mikil ósamkvæmni á ferð, bæði í afstöðu til efnis bréfsins frá 16. janúar og til hæfis stjórnarmanna til meðferðar einstakra mála. Komist rétturinn að þeirri niðurstöðu, að stjórnarfundurinn 1. maí 1987 hafi í raun verið að samþykka kauptilboð þar greindra aðila og skoða þurfi gildi samþykkisins gagnvart stefnda Togi hf. vegna hugsanlegs vanhæfis tveggja stjórnarmanna sem jafnframt eru hluthafar í stefnda Togi hf., komi einkum til skoðunar ákvæði 56. gr. laga nr. 32/1978, um hlutafélög, þar sem segi efnislega að stjórnarmaður eða framkvæmdastjóri megi ekki taka þátt í samningsgerð milli félagsins og sín sjálfra eða milli félagsins og þriðja aðila, „ef þeir hafa þar verulegra hagsmuna að gæta sem kunna að fara í bága við hagsmuni félagsins“.

Áður sé lýst þeirri afstöðu stefnanda að ekki sé vefengt gildi annarra samninga um kaup á hlutabréfum. Því skjóti það nokkuð skökku við, þegar hafðar séu uppi vefengingar á gildi samnings við stefnda Tog hf. Til þess að slíkar vefengingar á gildi samnings séu marktækar, verði sá, sem vefengir, að sýna fram á með óbyggjandi hætti að hagsmunatengsl tilgreindra stjórnarmanna og viðsemjanda séu veruleg og að þau kunni að fara í bága við hagsmuni félagsins, þ.e. stefnda Frosta hf. Þetta síðastnefnda hafi stefnandi aldrei reynt að sýna fram á, enda óhægt um vik, svo samslungnir og sameiginlegir sem hagsmunir allra þessara aðila séu. Fullyrða megi, hvað sem líði viðhorfum einstakra forsvarsmanna stefnda, að það hljóti að teljast mikið happ fyrir stefnda Frosta hf. og þá um leið sveitarfélagið í heild að þeir fimmmenningarnir skyldu bindast samtökum um að gera hagsmuni stefnda Frosta hf. að sínum hagsmunum og hætta til þess miklum fjármunum.

Stefndu benda loks á að kröfur stefnanda hér fyrir dómi feli ekki í sér

kröfu um viðurkenningu á betri rétti til handa stefnanda til kaupa á þeim hlutabréfum sem stefndi Tog hf. keypti. Viðurkennt sé að stefnda Frosta hf. hafi borið lagaskylda til að selja hlutabréfin, sbr. 46. gr. laga nr. 32/1978, svo að sala bréfanna hafi verið fullnæging á lagaskyldu. Fyrir liggi að stefnandi hafi af skiljanlegum ástæðum hafnað forkaupsrétti á hinum fölu bréfum og ekkert hafi komið fram um breytta afstöðu stefnanda í þessum efnunum. Ógilding samningsins fæli því í sér að ólögmætu ástandi væri komið á að nýju hjá stefnda Frosta hf., að því er varðaði eignarhald á eigin hlutabréfum.

Niðurstaða.

Eins og atvikum er háttað í máli þessu verður að telja að stefnandi hafi lögvarða hagsmuni af því að fá í því efnislega úrlausn og geti þannig átt aðild þess. Kröfum stefnanda er réttilega beint gegn báðum stefndu í málinu.

Á fundi í stefnanda, hreppsnefnd Súðavíkurhrepps, hinn 15. desember 1986 var samþykkt samhljóða og án nokkurs fyrirvara að hafna því að neyta forkaupsréttar að því hlutafé í stefnda Frosta hf. sem þá lá fyrir að selja þyrfti. Af gögnum málsins og framburði aðila og vitna má vera ljóst að þessi afstaða stefnanda byggist fyrst og fremst á því að með þeim stórfelldu breytingum, sem gerðar voru á samþykktum stefnda Frosta hf. sama dag voru hagsmunir stefnanda í hlutafélaginu taldir svo vel tryggðir að ekki væri ástæða til frekari hlutabréfakaupa. Með forkaupsrétti er að jafnaði átt við rétt aðila til að kaupa tiltekna eign með sömu skilmálum og greinir í fyrirbyggjandi kaupsamningi seljanda og viðsemjanda hans. Á það verður hins vegar ekki fallist að rétthafi að slíkum forkaupsrétti og hér um ræðir geti ekki afsalað sér réttinum fyrir fram á grundvelli þeirra forsendna sem hann þá metur nægar. Það er óumdeilt í málinu að allar ákvarðanir um sölu hinna umræddu hlutabréfa hafi miðast við það, að þau yrðu eign íbúa Súðavíkurhrepps eða starfsmanna stefnda Frosta hf. og dótturfyrirtækja hans, jafnvel þótt einhverjir slíkir starfsmenn væru búsettir utan sveitarfélagsins. Ekki verður séð að sala hlutafjár til stefnda Togs hf. brjóti gegn þessum markmiðum, enda falla allir eigendur þess félags innan þeirrar markalínu sem þannig var sett, jafnframt því sem félagið á heimilisfang í Súðavíkurhreppi. Þá hefur jafnframt með þessu verið fullnægt því skilyrði 7. gr. félagssamþykktar stefnda Frosta hf., að fyrir forkaupsréttarhafa liggi hverjum eigi að selja föl bréf. Það verður því ekki talið að aftur hafi borið að bjóða stefnanda að neyta forkaupsréttar þegar sala hlutafjár til stefnda Togs hf. stóð fyrir dyrum.

Um það er deilt í málinu hvort bréf framkvæmdastjóra stefnda Frosta hf. frá 16. janúar 1987 beri frémur að skoða sem tilboð eða áskorun til

viðtakenda um að gera tilboð í falt hlutafé félagsins. Í þessu bréfi er hlutafé boðið til kaups á þreföldu nafnverði. Um greiðslukjör segir: „Boðið er upp á greiðslukjör, sem yrðu um. $\frac{1}{2}$ á einu ári, og eftirstöðvar til sjö ára, verðtryggðar með 2-3% vöxtum.“ Í lok bréfsins eru þeir, sem hafa „hug á þessu tilboði“, beðnir að hafa samband við bréfitara fyrir lok febrúarmánaðar, og muni hann þá fúslega gefa allar frekari upplýsingar. Það er ljóst af hinu umrædda bréfi framkvæmdastjóra stefnda Frosta hf. að um tiltekna þætti þurfti að semja sérstaklega, þ.e. dreifingu útborgunar á árinu og vexti af eftirstöðvum. Samningsgerð hefur því verið undir því komin, að samkomulag tækist um þessi atriði. Þá er aðdragandi hlutafjáröslunnar og öll tilhögun hennar með þeim hætti að eðlilegt verður að telja og nauðsynlegt að stjórn stefnda Frosta hf. hefði hönd í bagga með framgangi hennar. Þegar þetta tvennt er virt sérstaklega, verður að telja að bréf framkvæmdastjóra stefnda Frosta hf. 16. janúar 1987 hafi falið í sér áskorun til viðtakenda um að gera tilboð og bindandi samningar hafi þá fyrst tekist er stjórn stefnda Frosta hf. hafi fjallað um þau og samþykkt. Þessi niðurstaða verður enn augljósari fyrir þá sök að í samþykkt stjórnar stefnda Frosta hf. 15. desember 1986, þar sem ákveðið var að bjóða hlutabréfin til kaups á þreföldu nafnverði, var í engu minnst á væntanleg greiðslukjör. Þá er ekki að sjá að um þessi efni hafi verið fjallað á hluthafafundi þeim sem haldinn var sama dag.

Á grundvelli þeirrar niðurstöðu, að bindandi samningar um kaup stefnda Togs hf. á hlutabréfum í stefnda Frosta hf. hafi fyrst komist á á stjórnarfundum í stefnda Frosta hf. 1. maí 1987, verður að meta það álítaefni, hvort tveir stjórnarmanna í stjórn stefnda Frosta hf., Auðunn Karlsson og Jónatan Ingi Ásgeirsson, og framkvæmdastjóri hans, Ingimar Halldórsson, sem jafnframt voru hluthafar og stjórnarmenn í stefnda Togi hf., hafi verið til þess bærir að fjalla um þessa tilteknu hlutabréfasölu.

Í 56. gr. laga nr. 32/1978, um hlutafélög, er annars vegar gerður greinarmunur á meðferð máls um samningsgerð milli hlutafélags og stjórnarmanna og framkvæmdastjóra persónulega eða um málshöfðun gegn þeim og hins vegar samningsgerð milli félagsins og þriðja manns eða málshöfðun gegn þriðja manni. Í fyrra tilviki verða stjórnarmenn og framkvæmdastjóri ævinlega taldir vanhæfir án tillits til málsatvika eða aðstæðna að öðru leyti. Í síðara tilviki verður að meta, hvort stjórnarmaður eða framkvæmdastjóri hafi þar verulegra hagsmuna að gæta, sem kynnu að fara í bága við hagsmuni félagsins. Þá ræðst af atvikum hverju sinni hvort um slíka hagsmunarárekstra sé að ræða að þátttaka stjórnarmanna eða framkvæmdastjóra í málsmeðferð sé óheimil. Ágreiningslaust er með aðilum að hið síðara eigi við um hugsanlegt vanhæfi í máli þessu.

Það hefur á engan hátt verið sýnt fram á það í málinu, að sala hlutabréfa

í stefnda Frosta hf. til stefnda Togs hf. hafi farið í bága við hagsmuni hins fyrrnefnda, þótt umræddir stjórnarmenn og framkvæmdastjóri hans hafi þar átt verulegra hagsmuna að gæta. Þvert á móti verður að ætla að stefndi Frosti hf. hefði átt við umtalsverð vandkvæði að etja ef ekki hefði komið til þessarar hlutabréfasölu til stefnda Togs hf. og eigenda þess persónulega, enda hafði áhugi á hlutabréfakaupum að öðru leyti verið hverfandi í byggðarlaginu. Þá liggur ekki annað fyrir en að kaupverð og greiðslukjör hlutabréfanna hafi verið svipuð og stefndi Frosti hf. sætti við kaup bréfanna á árinu 1986. Staðhæfingar stefnanda um hið gagnstæða eru ósannaðar. Þá var kaupverðið hið sama og almennt var boðið þeim sem áskorun um að gera tilboð var beint til. Ekki verður séð að sala hlutabréfa til stefnda Togs hf. brjóti gegn því ákveðna stefnumiði bæði stefnanda og stefnda Frosta hf. að eigendur hlutabréfa í félaginu skuli annaðhvort vera íbúar í Súðavíkurhreppi eða starfsmenn stefnda Frosta hf. eða dótturfyrirtækja hans, en sú var einmitt raunin um alla hlutahafa stefnda Togs hf. Það verður ekki leitt af ákvæðum hlutafélagalaga né standa til þess önnur rök, að þeim aðilum, er stóðu að stefnda Togi hf., hafi ekki verið rétt að bindast samtökum og stofna hlutafélag til kaupa og eignarhalds í stefnda Frosta hf. Þá er þess loks að gæta að á aðalfundi stefnda Frosta hf. 13. júlí 1987 voru sala hlutabréfa og samningsgerð við stefnda Tog hf. endanlega staðfest.

Samkvæmt því, sem rakið hefur verið, verður að sýkna stefndu af öllum kröfum stefnanda.

Eftir þessum málsúrslitum þykir rétt að stefnandi greiði stefndu, hvorum um sig, málskostnað, að fjárhæð kr. 150.000,00, samtals kr. 300.000,00.

Dóm þennan kváðu upp Pétur Kr. Hafstein sýslumaður og meðdómsmennirnir Garðar Gíslason borgardómari og Gylfi Knudsen lögfræðingur.

D ó m s o r ð:

Stefndu, Hraðfrystihúsið Frosti hf. og Tog hf., skulu vera sýknir af öllum kröfum stefnanda, hreppsnefndar Súðavíkurhrepps.

Stefnandi skal greiða stefndu, hvorum um sig, málskostnað, að fjárhæð kr. 150.000,00, samtals kr. 300.000,00, innan 15 daga frá lögbertingu dóms þessa að viðlagðri aðför að lögum.